

Kommentarer på ÖP 2040

Naturskyddsföreningen i Strängnäs vill inleda med att uttrycka sin uppskattning av att ÖP 2040 innehåller mer substans och omfattar fler aspekter av naturhänsyn än den tidigare! Det är ett synnerligen positivt steg i "rätt" riktning mot ett mer balanserat samhälle.

Men, de övergripande (globala, nationella och regionala) mål för bl.a. ökad hållbarhet, anpassning till klimatförändringar och bevarande av biologisk mångfald, som formulerats av såväl FN, EU som Sveriges regering kräver konkretisering på kommunal nivå för att åstadkomma önskvärd förändring på alla dessa områden.

Naturskyddsföreningen i Strängnäs betraktar det därför som helt nödvändigt att mer konkreta åtaganden och åtgärder läggs fast i den kommande översiktsplanen.

Vi vill särskilt påpeka att mycket av Strängnäs attraktionskraft återfinns i den småskaliga, natur- & vattennära miljö som erbjuds. Speciellt i en tid då distansformer av arbete är och blir vanligare kommer just de aspekterna att spela stor roll vid valet av bostadsort, något som ÖP2040 bör ta fasta på och identifiera som övergripande strategi att förvalta och utveckla. Vi vill uppmärksamma att detta också finns uttalat i den "Gemensamma utvecklingsplanen" för 4 Mälarstäder; citat:

*"Valfrihet genom ett brett utbud av bostäder både i stad och land, god samhällsservice i livets alla skeden och möjlighet till unika upplevelser samt **närhet till natur och kultur** gör Fyra Mälarstäder till en attraktiv plats. Inom Fyra Mälarstäder finns en **långsiktig förmåga att hantera förändringar i omvärlden och i klimatet**. Vi lägger stor vikt vid en säkrad vatten- och livsmedelsförsörjning. Vi **bevarar och värnar naturen och Mälaren**." (vår fetstilsmarkering).*

Föreningens synpunkter på granskningsdokumenten nedan.

Avsaknad av konkreta indikatorer och mål

- **Övergripande i området naturvård och gröstruktur** (Grönplaner A/B, planförslag del 2 med mera) är vår uppfattning att man i ett flertal aspekter saknar kvantifierbara mål som kan göras föremål för uppföljning, ange inriktning vid detaljering och ge översiktsplanen tolkningsföreträde. (I några fall finns bra indikatorer angivna som t.ex. 3-30-300 målet med flera). Kommunen bör särskilt notera att även Boverket påpekar att mål och indikatorer bör kunna följas upp och kvantifieras (<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/processen-for-oversiktsplanering/uppratta/samrada/formulera-mal-och-visioner/>)
- Vi vill också som inspel ge några förslag på kvantifierade mål och indikatorer för att illustrera ovanstående påpekande (se även generella förslag nedan).
 - Använd GYF som styrmedel (påpekas också av Boverket). Till exempel kan Strängnäs ha som mål att all bebyggelse ska ha ett GYF-tal om 0,5.

- Ett mål om att öka andelen naturskyddad areal inom kommunen till exempelvis 3 eller 4%. Strängnäs är idag med sina 1,7% långt under riksgenomsnittet i det avseendet.
- Strängnäs är lågt rankat i Naturvårdsverkets enkät om friluftslivet (vid de tillfällen man ens deltagit). 2022 erhöll man den relativa siffran 16, vilket idag (2023 års enkät) skulle placera Strängnäs på 180:e plats (av 217 kommuner). Ställningstaganden som berör detta område, speciellt vad gäller friluftsliv i skogsmark, ger ingen sammanhängande bild av hur kommunen avser att förbättra eller ens hantera denna aspekt. Ett mål om att placeras i "den övre hälften" av denna enkät kan vara en rimlig ambition som också kan påverka inriktningen i ett flertal av plandokumentets områden.

Natur och klimat

- I planförslaget uttrycks att *"Strängnäs nyttjar naturens egna tjänster för att stärka och återskapa förlorade habitat"* (ÖP Del 1, s.30). Vid genomläsning finner vi inga riktlinjer eller ställningstaganden till hur kommunen avser att stärka eller återskapa förlorade habitat inom hela området (bara skrivningar såsom "kan vara aktuellt", vilket knappast kan anses tjäna som styrmedel). En tydligare uttryckt strategi för att mera allmänt bevara och främja biologisk mångfald är önskvärd.
- Det rekommenderas starkt att ÖP2040 innehåller instruktion och ställningstagande till ökad försiktighet och begränsning i avverkning av vass och vegetation i strandskog och strandkanter. I dag sker detta i alltför stor omfattning på flera platser, till stor skada för bl.a. fågellivet.
- Specifika åtgärder för att anpassa sig till de förväntade effekterna av klimatförändringar saknas. Detta kan inkludera översvämningsskontroll, hantering av torka och annat skydd mot extrema väderhändelser.
- Det vore önskvärt att kommunen – förutom de redan etablerade planerna – detaljerar strategier och upprättar konkreta mål relaterade till Agenda 2030. Här vill vi särskilt peka på delmålen av mål #15:
 - 15.2 Att främja hållbart skogsbruk, stoppa avskogning och **återställ** skogsmark
 - 15.5 Hur kommunen avser att skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer
 - 15.8 Att förhindra invasiva, främmande arter
 - 15.9 Att åstadkomma en tydligare balans och inriktning i förvaltningen med hänsyn till ekosystem och biologisk mångfald.

Mark

- Kartläggningen av värdetrakter, spridningssamband och bristområden är utmärkt, men tydliga riktlinjer för hur dessa ska hanteras inom FÖP och markanvändning verkar saknas. Till exempel vore det önskvärt att de strategiska (gröna) stråkens betydelse och bevarande lyfts fram med konkret och tydlig vägledning. I sammanhanget bör krav på sammanhängande grön struktur förstärkas för att kunna hanteras korrekt vid detaljerad utformning.
- Från kartan avseende ÖP2040 noteras att viss mark inom det som indikeras som "FÖP-gränser" inte har någon indikation om vilken (strategisk) typ av markanvändning som kommunen anser är lämplig. Detta måste anses vara en brist att åtgärda, och uppfyller inte heller kravet från Boverket. (*"Redovisningen av den avsedda mark- och vattenanvändningen ska omfatta hela kommunen eftersom översiktsplanen bland annat kan behöva ge vägledning för bygglov och tillståndspliktiga verksamheter på alla platser i kommunen. Kommunen ska uttrycka en uppfattning om vilken inriktning som är avsedd för samtliga*

områden i kommunen, [...]” <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/oversiktsplanen/innehall/>)

- På grund av den potentiellt mycket stora (negativa) naturpåverkan som utredningsområdet avseende Gorsinge-Grundbro (även söder om E20) anser vi att det bör omfattas av specifika riktlinjer och hänsynstaganden uttryckta redan inom ÖP2040. Området riskerar att omformas på ett sätt som allvarligt påverkar förflyttning, ekosystemens utveckling och bevarande, tillgång till tätortsnära skog och så vidare. Om det är något område som förtjänar speciell uppmärksamhet i ÖP2040 så måste det vara detta.
 - Vid genomläsning finner vi inte att Regional Utvecklingsstrategi för Uppsala (RUS) “[...] lyfter fram kopplingen till Strängnäs [...]”. Strängnäs återfinns endast på kartan över trafikstråk (“55-an”) och i övrigt inte alls. Möjligtvis kan referensen vara inkorrekt eller övertolkad i ÖP.
 - I sammanhanget vill vi även påpeka att Strängnäs i den stor-regionala planeringen/strategin enbart återfinns i periferin av det aktuella regionala logistikområdet, och som en del i ett stråk för vägtransport. Det vill säga, regionalt fokus och nationellt godsstråk återfinns för närområdet i Eskilstuna, där man också planerar att utöka sin kapacitet i enlighet med strategin från ÖMS 2050. Strängnäs ÖP2040 bör återspegla regional strategi, där logistik/godsverksamhet är mindre central för orten. (Illustration från ÖMS 2050 nedan)

Allmänt

Mer generellt, men i linje med vår synpunkt att ÖP2040 bör innefatta mer konkreta mål och instruktioner, vill vi vidare föreslå att följande förslag beaktas i fortsatt planarbete.

- **Bebyggelse, bostäder.**
 - Grön utsikt i minst två väderstreck från varje bostad.
 - Öka antalet grönområden per innevånare (indikator) med ett mål om en 10% ökning inom planens tidshorisont.
 - Endast inhemskt växtmaterial i parker och utmed transportstråk.
 - Nya riktlinjer för parkförvaltningen med mer ängsnatur och färre gräsmattor skötta med lägre klippningsfrekvens.
 - Planteringar med främmande växtmaterial begränsas på allmän mark till planteringskärl och få övriga platser (t.ex. Arboretum) med särskild motivering.

- **Bebyggelse, verksamhet.**
 - Ett minsta avstånd mellan verksamhetsbyggnader som erfordras för bibehållande av biologisk mångfald fastställs. Förslagsvis minst 50 m.
 - Byggnader anpassas till den befintliga terrängens topografi.
 - Det ursprungliga växttäcknet inklusive buskar och träd lämnas orört i möjligaste mån.
 - Rekonstruktion av ursprungligt växttäckne utförs där detta skadats under byggprocessen.
 - Hårdgörande av markytor genom t.ex. asfaltering begränsas till hårt belastade vägar, parkerings- och omlastningsplatser.
- **Skogsbruk, där kommunen kan påverka.**
 - Hyggesfritt skogsbruk tillämpas på all skogsmark som översiktsplanen omfattar (att indikera i områdeskarta).
 - Markberedning och gödsling får ej ske inom detta område.
 - Nyplantering och/eller sådd kan utföras på sådana områden som fått olämpligt val av växter med hänsyn till platsens biologiska förutsättningar.
- **Jordbruk, där kommunen kan påverka.**
 - Ekologisk odling tillämpas på kommunens jordbruksmark (att indikera i områdeskarta).
 - Variation av grödor mellan åren
 - Planerade perioder av träda
 - Minskad gödsling
 - Anläggning av ängsmark till en bredd av 50 till 100 meter vid övergångszonerna mellan hyggesfritt skogsbruk och åkermark i enlighet med de metoder som anges i vår jordbrukspolicy, se bilaga.

Naturskyddsföreningen Strängnäs

2024-02-27 Styrelsen